

Kto wygrał, a kto przegrał II wojnę światową?

Tomasz Ceran

Odpowiedź na pytanie zadane w tytule tylko pozornie jest oczywista. Lektura prac licealistów, którzy wzięli udział w drugim już konkursie „Mądra pamięć”, przekonuje, jak wiele może być punktów widzenia na to, kto w wyniku ostatniej wojny najwięcej stracił, a kto na niej skorzystał.

Autorzy prac starali się odpowiedzieć na konkursowe pytanie, analizując losy poszczególnych ludzi i grup społecznych, dzieje państw i narodów oraz system wartości.

Praca w barze zamiast parady zwycięstwa

Za największych przegranych II wojny światowej wielu uczestników konkursu uznało żołnierzy Polskiego Państwa Podziemnego, a także Żołnierzy Wyklętych. W pracach oprócz opisu losów znanych postaci – takich jak Zygmunt Szendzielarz „Łupaszko”, rtm. Witold Pilecki, gen. August Emil Fieldorf „Nil”, gen. Elżbieta Zawacka „Zo” czy Danuta Siedzikówna „Inka” – pojawili się także bohaterowie lokalni, tacy jak płk Maria Sobocińska, komendantka Wojskowej Służby Kobiet w Obwodzie Armii Krajowej Lipno, czy Maria Kowalska z Kcynii, która w 1949 roku przystąpiła do młodzieżowej organizacji niepodległościowej „Powrót”. Autorzy podkreślali, że chociaż – podobnie jak obrońcy Westerplatte – wszyscy oni ponieśli wymierną klęskę, to zwyciężyli moralnie. Za przegranych wojny uznano również więźniów niemieckich obozów koncentracyjnych czy sowieckiego Gułagu, a także mieszkańców Pomorza i Kujaw, którzy w 1945 roku zostali wywiezieni do ZSRR (szacuje się, że było ich 30 tys., z czego ok. 3 tys. zginęło). Do przegranych zaliczono także Jana Różyckiego – pierwszego dyrektora Państwowego Liceum i Gimnazjum w Wąbrzeźnie, który przeciwstawiał się sowietyzacji placówki i został zamordowany w niewyjaśnionych okolicznościach.

Za przegranych uznano pilotów Dywizjonu 303, mimo że odnieśli zwycięstwo w bezpośredniej walce z lotnikami niemieckimi. Nie wzięli oni udziału w paradzie zwycięzców w Londynie i Warszawie. Także wielu z nich nigdy nie wróciło do ojczyzny, pracę zaś mogli znaleźć tylko w brytyjskich

i amerykańskich barach czy restauracjach. Kilku uczniów za największego przegranego wojny uznało premiera Władysława Sikorskiego, a kilku gen. Władysława Andersa; ktoś inny – Adolfa Hitlera. Na drugim biegunie, jako największy zwycięzca II wojny światowej, znalazł się Józef Stalin – i trudno się z tą oceną nie zgodzić.

Najbardziej oryginalnym i odważnym pomysłem było uznanie za największego przegranego kochanki Hitlera – Ewy Braun. W oczach autora pracy stanowiła ona uosobienie wszystkich Niemców uwiedzionych lub zastraszonej przez ideologię nazistowską i totalitarną III Rzeszę.

Edyta Ziorkowska, zdobywczyni trzeciego miejsca, opisała losy czterech osób z Wąbrzeźna. Dwie z nich zgodziły się na wpis na niemiecką listę narodowościową. Zostały wcielone do Wehrmachtu, ich rodzin nie wysiedlono, przeżyły wojnę. Kolejna dwójka odmówiła wpisu na volkslistę. Wysiedlono ich z rodzinnych gospodarstw, zginęli wraz z większością swoich bliskich w obozach przesiedleńczych. Która z tych postaw okazała się zwycięska? Autorka pozostawia to pytanie bez odpowiedzi.

► Mateusz Wojciechowski, laureat I miejsca

Z kolei zdobywca drugiej nagrody, Tymoteusz Gurbin z Grudziądza, żeby napisać intrygujący esej, udał się do sąsiada mieszkającego piętro wyżej w tym samym bloku. Tym sąsiadem jest Paweł Sosiński – uczestnik walk m.in. pod El-Alamein i Tobrukiem, później żołnierz 2. Korpusu Polskiego. Zdaniem autora, Sosińskiego należy zaliczyć do wygranych, ponieważ pozostał wierny swoim wartościom.

Zwycięzcy przegrani

Najwięcej autorów przedmiotem swoich rozważań uczyniło los państwa polskiego. Ich werdykty były ►

